

Netesybos, minimalūs nuostoliai, iš anksto sutarti nuostoliai

Privatinės teisės tyrimai

2013 m. vasario 4d.

Vilnius

Dr. Danguolė Bublienė

- Sutartis už prievolės neįvykdymą numato *liquidated damages*
- Sutartis sudaryta remiantis standartinėmis sutarčių sąlygomis, kurios parengtos remiantis bendrosios teisės sistema
- Sutarčiai taikytina teisė yra Lietuvos teisė

**Koks institutas turėtų
būti taikomas, jei:**

- *Liquidated damages* – netesybos?
- *Liquidated damages* – specialus nuostolių reglamentavimas ar kitas nei netesybos bei nuostoliai institutas?

Liquidated damages **atitikmuo Lietuvos** **teisėje?**

- iš anksto sutarties sudarymo metu nustatytas žalos dydis, kurio įrodinėti nereikia
- gali būti numatyti - konkrečia pinigų suma; numatant sutartyje atitinkamą jų apskaičiavimo formulę, kaip tam tikras procentas nuo sutarties sumos ar skaičiuojant LD už dieną ar savaitę

Liquidated Damages

- Netesybos -
- Kaip prievolę užtikrinantis institutas – “įstatymų, sutarties ar teismo nustatyta pinigų suma, kurią skolininkas privalo sumokėti kreditoriui, jeigu prievolė neįvykdyta arba netinkamai įvykdyta (bauda, delspinigiai)” (CK 6.71 str.)
- Kaip civilinės atsakomybės institutas - „turtinė prievolė, kurios viena šalis turi teisę reikalauti atlyginti nuostolius (žalą) ar sumokėti netesybas (baudą, delspinigius), o kita šalis privalo atlyginti padarytus nuostolius (žalą) ar sumokėti netesybas (baudą, delspinigius)“ (CK 6.245 str. 1 d.)

Netesybos

Aspektai	Netesybos	Liquidated damages_
Samprata	Netesybos – tai įstatymų, sutarties ar teismo nustatyta pinigų suma, kurią skolininkas privalo sumokėti kreditoriui, jeigu prievolė neįvykdyta ar netinkamai įvykdyta	LD yra iš anksto (sutarties sudarymo metu) nustatytas žalos dydis, kurio nereikia įrodinėti
Tikslas/Funkcija	(i) užtikrina prievolės įvykdymą (arba kitaip tariant atgraso nuo prievolės nevykdymo) (ii) palengvina žalos kompensavimą	(i) palengvina žalos kompensavimą
Santykis su prievolės įvykdymo natūra	Pagrindinė taisyklė – gali reikalauti tik arba prievolės įvykdymo natūra, arba netesybų Gali reikalauti abiejų tik vieninteliu atveju – kai praleidžiamas prievolės įvykdymo terminas	Pagrindinė taisyklė – gali reikalauti tik arba prievolės įvykdymo natūra, arba netesybų Gali reikalauti abiejų tik vieninteliu atveju, kai praleidžiamas prievolės įvykdymo terminas
Santykis su nuostolių atlyginimu	Galima reikalauti ir netesybų ir nuostolių atlyginimo (netesybos įskaitomos į nuostolius) Šalys gali sutartimi apriboti atsakomybę numatant, kad taikomos tik netesybos Išimtis atsakomybės ribojimui – tyčia ar didelis neatsargumas	LD ypatumas ir yra tas, kad tai išskirtinė ir vienintelė priemonė, todėl galima reikalauti tik LD Nuostolių bendrais pagrindais galima reikalauti tik, kai LD sąlyga pripažįstama negaliojančia, nustačius, kad tai yra <i>penalty</i> sąlyga
Faktinės žalos įrodinėjimo pareiga	Faktinės žalos įrodyti nereikia	Faktinės žalos įrodyti nereikia
Santykis su žalos Ribojimu	Tai skirtingi institutai	Tai skirtingi institutai
Teismo teisė sumažinti	Teismas turi teisę: (i) sumažinti netesybas; (ii) pripažinti negaliojančiomis baudines netesybas	Neturi teisės sumažinti LD dydžio Turi teisę pripažinti LD sąlygą negaliojančia tuo pagrindu, kad ji yra <i>penalty</i> sąlyga

- *Liquidated Damages* nevaidina atgrasančios funkcijos
- Skirtingas teismų įsikišimo į *Liquidated Damages* instituto ir netesybų instituto sąlygas būdas
- Skiriasi *Liquidated Damages* ir netesybų reguliavimas ir vertinant jų santykį su nuostolio atlyginimu: netesybų atveju galima reikalauti tiek vieno, tiek kito, o LD atveju – ji yra vienintelė priemonė
- Skiriasi taikymas – netesybos tiesiog sutarta suma, o vertinant *Liquidated damage* taikomas “genuine covenanted pre – estimate of damage” testas

Esminiai *Liquidated Damages* ir netesybų skirtumai

- *Dunlop Pneumatic Tyre Co Ltd v. New Carage and Motor Co Ltd* nubrėžė kelis kriterijus atskiriančius *Liquidated Damages* nuo *penalty*:
 - sąlyga pripažįstama bauda, jei reikalaujama suma yra labai didelė arba nesąžininga palyginus su didžiausiu nuostoliu, kuris galėtų būti įrodytas dėl padaryto sutarties pažeidimo
 - suma būtų pripažįstama bauda, jei dėl pažeidimo reikėtų mokėti tokią sumą, kuri būtų didesnė nei ta suma, kurią reikėtų mokėti, jei sutartis būtų įvykdyta
 - taikoma baudos prezumpcija, jei suma, kurią reikalaujama sumokėti būtų numatyta kaip viena suma nepriklausomai už vieną ar kelis sutarties pažeidimus, iš kurių gali būti rimti pažeidimai, o kiti – ne
 - jei sunku įvertinti žalą arba netgi neįmanoma tai padaryti, tai mažiau tikėtina, kad tai yra baudos sąlyga

Anglijos teismų praktika

- Jeigu
 - netesybos gali vaidinti tik vieną iš funkcijų – iš anksto sutartų nuostolių funkciją
 - Yra tik dvi atsakomybės formos – nuostoliai ir/ar netesybos
 - Nuostolių esminis bruožas ir skirtumas nuo netesybų yra tas, kad juos reikia įrodinėti, o netesybas – ne (ir šalys jo susitarimu negali panaikinti (CK 6.252 str. 2 d. Šalys savo susitarimu negali pakeisti imperatyviųjų teisės normų, nustatančių civilinę atsakomybę, jos formą ar dydį.)

- TAIP

***Liquidated Damages* =
netesybos**

- Jei tai netesybos:
 - Ar teismas turi atsižvelgti į *Liquidated damages* esmę ir taikymo ypatumus pagal bendrąją teisinę sistemą, t.y.,
 - *Liquidated damages* paskirtį (tai, kad tai vienintelė nuostolių atlyginimo priemonė)
 - Kad teismas, jei pripažįsta, kad sutartinė nuostata yra *Liquidated damages* neturi teisės jos mažinti?

Kita vertus...

- Jei tai netesybų atitikmuo, ar pagrįstas ir atitinka nūdiena 6 mėnesių ieškinio senaties terminas, o ypač:
 - Kai sudarant sandorius su užsienio subjektais jie būna sudėtingi, kompleksiški
 - Kai sandoris numato ginčų sprendimams tam tikras taikinimo procedūras, kurios užtrunka?

TAČIAU...
